

2014. júliusi mérnök évfordulók, emlénapok

5. – 125 éve született Renner János fizikus

Sopronban született Renner János (1889-1976) geofizikus, egyetemi tanár. 1911-től 1914-ig Eötvös Loránd irányításával dolgozott, és a torziós ingával végzett mérései során e problémakör specialistája lett. Erdeményes ásványi nyersanyagfeltárást célzó gravitációs méréseket, kutatásokat végzett idehaza és külföldön. Jelentős szerepet játszott hazánk gravitációs alaphálózati feltérképezésének megszervezésében.

7. – 120 éve született Mihály Dénes mérnök

Gödöllőn született Mihály Dénes (1894-1953) gépészmérnök, a távolbalátás nemzetközileg elismert úttörője. A Telefongyárban kezdte meg a távolbalátással kapcsolatos kísérleteit. Legelső elgondolása az 1919-ben megszületett "Telehor" volt, amely képes volt állóképek közvetítésére több kilométeres távolságra. 1929. március 8-án neki sikerült először a világon mozgó televíziós közvetítést adnia. Találmánya az 1922-ben szabadalmaztatott "Projectophon", a hangosfilm területén nyert elismerést.

12. - 160 éve született George Eastman feltaláló

Watervilleben született George Eastman (1854-1932) amerikai feltaláló, a Kodak atyja, aki lehetővé tette a fényképezést az átlagemberek számára. Ő alkotta meg a szárazlemezt. Zselatinnal bevont találmányát szabadalmaztatta Angliában és az USA-ban is, majd megalapította saját vállalatát Rochesterben. 1888-ra kifejlesztette a papíralapú tekercsfilmét és hozzá egy egyszerű kamerát: a Kodakot 25 dollárért már bárki megvehette és elkezdhetett fotózni. Miután a celluloidfilmet is feltalálta egyik vegyésze, a Kodak töretlen szárnyalásba kezdett, 1932-re már tízezer ember dolgozott a cégénél.

14. – 100 éve született Oroszlány István mérnök

Marosvásárhelyen született Oroszlány István (1914-1984) mérnök, egyetemi tanár, a hazai öntözések fejlesztésének, valamint a mezőgazdasági vízgazdálkodás kérdéseinek szakértője. 1938-39-ben a Priester Művek Hidrotechnikai Vállalatnál dolgozott, majd az Országos Öntözésügyi Hivatal mérnöke. 1949-ben és 1950-ben részt vett a Növénytermesztési Kutató Intézet és a Szarvasi Öntözési Kutató Intézet megszervezésében. 1950 és 1958 között az utóbbi Kultúrtechnikai Osztályát vezette. 1958-74-ben a Gödöllői Agrártudományi egyetemi Földmérési- és Kultúrtechnikai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Munkássága az öntözés nagyüzemi formáinak kidolgozására, a barázdás, sávos és esőztető öntözésmódok hatásfokának javítására, távlati öntözésfejlesztési koncepciókra összpontosult.

17. – 160 éve született Wartha Vince kémikus

Fiumében született Wartha Vince (1844-1914) kémikus, műegyetemi tanár, akadémikus. A Műegyetemen az általa szervezett Kémia - Technológia Tanszék első nyilvános tanára, 1906-97 és 1909-10. tanévekben a BME rektora volt. Munkásságát leginkább a kémiának szentelte, szakmája számos területén maradandót alkotott. A hazai szén elemzésével elsőnek határozta meg a gázgyártásban hasznosítható szénfajtákat. Ipari- és ivóvízelemzéssel is foglalkozott; vízvizsgálati módszere ma is használatos. Az elsők között ismerte fel a fotográfia szerepét a tudományokban; maga is fényképezett és az amatőr fényképészeti mozgalmaknak támogatója volt. Legjelentősebb felfedezése az agyagiparban a gubbiói fémlüszter-máz évszázadokon át keresett gyártási titkának megfejtése volt.

19. – 160 éve született Aigner Sándor építész

Temesváron született Aigner Sándor (1854-1912) építész. Tanulmányait a bécsi szépművészeti akadémián végezte. Külföldi tanulmányút után Budapesten telepedett le, ahol a Mátyás-templom restaurálását irányította. Középkori

formaelemeket hangsúlyozó épületei eklektikusak: pl. a budapesti Örökimádás-templom, a nagybecskereki törvényszék háza stb. 1907–1910 között tervezte és irányította a veszprémi székesegyház újjáépítését.

24. – 150 éve született Pogány Sándor mérnök

Szombathelyen született Pogány Sándor (1864-1945) gépészmérnök, vasúti vezérigazgató. műegyetemi tanulmányait Bécsben elvégezvén a Duna-Száva-Adria vasúttársaság szolgálatába lépett, melynek állami kezelésbe vételéig (1932) vezérigazgatója volt. A mozdony-, a sínautóbusz- és a motorkocsi-szerkesztés terén számos szabadalom fűződik nevéhez. Szakirodalmi munkássága is jelentős.

26. – 60 éves az atomkorszak első mérföldköve

1954. július 27-én a Moszkvától százöt kilométerre lévő Obnyiszki Fizikai-Energetikai Intézetben a tudósok és a mérnökök befejezték világ legelső atomenergiával működő ipari villanytelepének tervezését, építését és beüzemelését. Az erőmű elektromos teljesítménye 5 MW-os volt, közel ötven évig működött, és a környező vidéket látta el árammal.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- Mérnökök évfordulói 2014-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László